

Utbildningsinspektion i Energyda skola och Liatorps skola

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolorna	2
Bedömningar	2

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Energyda skola och Liatorps skola och besökt skolan den 11–12 september 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka inspektörer som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. De krav på åtgärder som inspektörerna anger i denna rapport framgår även av Skolverkets beslut med anledning av inspektionen. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet.

Övergripande information om inspektionen finns publicerad på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se).

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de brister inspektörerna lyfter fram i bedömningen åtgärdas av skolan. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I skolorna intervjuades rektorn, lärare, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser och verksamheten i förskoleklassen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Eneryda skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	15
Grundskola	13

Liatorps skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	31
Förskoleklass	9
Grundskola	52

Källa: Skolornas uppgifter

Eneryda skola omfattar grundskola med årskurserna 3–5 samt fritidshem. Skolan är belägen i Eneryda, ett samhälle som ligger cirka 1 mil norr om Älmhult centralort. Eleverna har undervisning i slöjd och hem- och konsumentkunskap i Diö skola. Eleverna fortsätter sin skolgång i årskurserna 6–9 vid Diö skola.

Liatorps skola omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1–5 samt fritidshem. Skolan ligger i samhället Liatorp, cirka 2 mil norr om Älmhult centralort. Eleverna har undervisning i slöjd och hem- och konsumentkunskap i Diö skola och har undervisning i idrott och hälsa i Eneryda skola. Eleverna fortsätter sin skolgång i årskurserna 6–9 vid Diö skola.

Undervisningen bedrivs i åldersblandade grupper i båda skolorna. Området präglas av landsbygd.

Våren 2007 beslutade Utbildningsnämnden i Älmhults kommun att eleverna i årskurserna 1 och 2 vid Eneryda skola från och med höstterminen 2007 ha sin skolgång i Liatorps skola. I enlighet med tidigare beslut erbjuds barnen i förskoleklass från Eneryda skola sin skolgång i Liatorps skola.

Bedömningar

Samlad bedömning

Eleverna trivs och är i allmänhet trygga vid Eneryda och Liatorps skola. Trots många bra enskilda insatser av lärarna bör skolan utveckla ett gemensamt mål-inriktat arbete för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling. Skolorna måste snarast upprätta likabehandlingsplaner för sina verksamheter.

Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen måste utvecklas. Andra delar i verksamheten som behöver förbättras är elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen samt elevernas kännedom om målen för utbildningen. Elevers val måste anordnas för att ge eleverna en valbar möjlighet till breddning och fördjupning.

Skolornas rutiner för att identifiera elevers stödbehov bör förbättras i syfte att säkerställa att eleverna ges möjlighet till stöd i grundskolans alla ämnen om behov finns.

Skolornas systematiska kvalitetsarbete bör utvecklas och kvalitetsredovisningen bör innehålla en tydligare bedömning av måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen måste också utarbetas under medverkan av elever och deras vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. Skolan bör säkerställa att kvalitetsredovisningen fungerar framåtsyftande och ligger till grund för verksamhetens utveckling.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolorna upprättar inte åtgärdsprogram för samtliga elever som är i behov av särskilt stöd. Skolorna upprättar inte åtgärdsprogram som omfattar samtliga ämnen som eleven har behov av särskilt stöd i (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolorna saknar likabehandlingsplaner för sina verksamheter (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3 § förordning om kvalitetsredovisning).
- Elever medverkar inte i utarbetandet av kvalitetsredovisning, ordningsregler och arbetsplan (4 § förordning om kvalitetsredovisning, 6 kap. 8 §, 2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Företrädare för elevernas vårdnadshavare deltar inte i utarbetandet av arbetsplan och ordningsregler och ges inte möjlighet att delta i arbetet med skolans kvalitetsredovisning (4 § förordning om kvalitetsredovisning, 2 kap. 23 § och 6 kap. 8 § grundskoleförordningen).
- Elevens val anordnas inte i enlighet med kraven i förordningen (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolorna bör säkerställa att samtliga elever får möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer så att inflytandet ökar i takt med stigande ålder och mognad.
- Skolorna bör medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen.
- Skolorna bör säkerställa att förskoleklassens lokaler är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs i dem.
- Innehållet och kvaliteten i de individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas.
- Skolorna bör förbättra sina rutiner för elever i behov av särskilt stöd i syfte att säkerställa att de elever som är i behov av stöd får det stöd de har rätt till.
- Skolornas systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.
- Skolorna bör tillse att lärarna i huvudsak undervisar i de ämnen de har utbildning för.

Kunskaper

Enerйда skola och Liatorps skola följer upp elevernas utveckling varje år genom olika utvecklingsscheman i främst svenska och matematik. För utvärdering och uppföljning av elevernas kunskapsutveckling används huvudsakligen de nationella ämnesproven i årskurs 5. Däremot gör skolorna ingen systematisk uppföljning och analys av kunskapsutvecklingen i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i läroplanen och i kursplanerna. Inspektörerna bedömer att Enerйда skola och Liatorps skola måste följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

Tabell 1: Resultat på nationella prov i årskurs 5

Årskurs 5	Enerйда skola	
	2006	2007
Svenska	88 %	100 %
Matematik	75 %	100 %
Engelska	75 %	75 %

Årskurs 5	Liatorps skola	
	2006	2007
Svenska	78 %	100 %
Matematik	86 %	93 %
Engelska	100 %	86 %

Källa: Skolans uppgifter

Variationen i resultaten vid skolorna kan delvis förklaras genom att underlaget utgörs av relativt få elever och att enstaka elever då starkt kan påverka de procentangivna resultaten.

Skollagen och läroplanen anger att eleverna i grundskolan i takt med stigande ålder och mognad ska ha ett ökat inflytande över sin utbildning och delaktighet i det inre arbetet i skolan. Rektorn är ytterst ansvarig för att läraren utvecklar sina arbetsformer så att elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer gynnas. Eleverna ger exempel på visst inflytande över undervisningens arbetsformer, men menar att läraren nästan alltid styr över innehållet. Inspektörerna bedömer att Enerйда skola och Liatorps skola bör säkerställa att samtliga elever får möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer så att inflytandet ökar i takt med stigande ålder och mognad.

En viktig förutsättning för att eleverna ska kunna utöva inflytande i undervisningen är att de har kännedom om läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen. Av intervjuer och av skolornas dokumentation framkommer att elevernas kännedom om målen i läroplanen och kursplanerna är begränsad. Inspektörerna bedömer att skolorna bör medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen.

Läroplanen anger att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för långsiktig utveckling och långsiktigt lärande. Undervisningen i skolorna genomförs i både åldersblandade och åldershomogena klasser. Lärarna går in i varandras klasser och hjälper varandra på bästa sätt utifrån sin utbildningsinriktning och för att få en bra organisation. Två dagar i veckan samverkar eleverna och lärarna i årskurs 3–5 då eleverna från Liatorps skola är i Enerйда skola. Förskoleklassen, fritidshemverksamheten och skolan samverkar till vissa delar. Fritidspedagogerna undervisar i de praktisk-estetiska ämnena.

Läroplanen framhåller att ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika elevernas utveckling och lärande. Förskoleklassen samverkar med grundskolans årskurs 1 och 2 i Liatorps skola då de regelbundet har gemensamma aktiviteter. Av läroplanen framgår att skapande arbete och fri lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Den lokal som förskoleklassen har sin huvudsakliga verksamhet i är inte utformad så att skapande arbete och fri lek möjliggörs för barnen i förskoleklassen. Inspektörerna bedömer att skolornas samverkansformer bidrar till varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Emellertid bedömer inspektörerna att skolorna bör säkerställa att förskoleklassens lokaler är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs i dem.

Uppföljning av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna bedöma undervisningens ändamålsenlighet och för att kunna bedöma när stödinsatser behöver sättas in. Uppföljningen är också en viktig förutsättning för den information som ska ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen ska vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Eneryda skola och Liatorps skola upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever vid utvecklingssamtalen. De planer som inspektörerna har tagit del av är dock mer metodbeskrivande än ett framåtsyftande måldokument. Utvecklingsområdena tenderar också att enbart handla om svenska, engelska och matematik och den sociala utvecklingen. Formuleringarna i planerna är inte tydligt kopplade till läroplanens och kursplanernas mål. Intervjuade lärare menar att de ännu inte känner sig riktigt bekväma med de individuella utvecklingsplanerna. Inspektörerna bedömer att skolorna bör vidareutveckla sitt arbete med individuella utvecklingsplaner avseende utformning och innehåll i enlighet med bestämmelsen i grundskolförordningen, se även Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner (SKOLFS 2006:10).

Varje år genomförs klasskonferenser där rektorn, specialpedagogen samt berörda lärare medverkar. Skolorna har tillgång till specialpedagogisk kompetens från elevhälsan och skolornas egna lärare som arbetar med elever i behov av stöd. Inspektörerna bedömer att skolorna bör fortsätta sin utveckling av rutiner och struktur av elever i behov av särskilt stöd så att övergripande diskussioner och analyser kommer till stånd i syfte att säkerställa att de elever som är i behov av stöd får det stöd de har rätt till. Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Vid intervjuer framkom att det finns elever som har behov av särskilt stöd, men att dessa elever inte har något åtgärdsprogram. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utarbetandet av programmet. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Av intervjuerna framkommer att det endast upprättas åtgärdsprogram i svenska, matematik samt engelska och inte i några övriga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolorna vid behov måste upprätta åtgärdsprogram som omfattar samtliga ämnen samt att skolorna måste upprätta åtgärdsprogram enligt förordningen för de elever som riskerar att inte nå målen.

Normer och värden

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen ska planerade åtgärder redovisas och planen ska följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS:2007:7)

Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Intervjuer med elever och föräldrar ger en bild av att eleverna i huvudsak trivs och känner sig trygga på skolorna. Av observationer och intervjuer framgår det att flertalet elever tar ansvar för den gemensamma miljön. Kränkningar förekommer i liten omfattning och intervjuade elever och föräldrar uppger att skolorna alltid vidtar åtgärder i de fall då någon kränkning har skett. Resultaten av den senast genomförda trivselenkäten i Liatorps skola visar att de allra flesta eleverna trivs och känner sig trygga. I Eneryda skola genomför läraren en trivselenkät inför utvecklingssamtalen och följer sedan upp den vid utvecklingssamtalet med elever och föräldrar. De intervjuade eleverna upplever att klimatet på skolorna är gott och att arbetsron i klassrummen är god. Överlag råder ett gott klimat mellan lärare och elever och eleverna sinsemellan. Vid föräldrasamtal bekräftades denna bild.

Personalen uppger vid intervjuer att de har värderingsövningar med eleverna i klasserna samt använder sig av ett förebyggande material kallat "Mota Olle i grind". På skolorna förekommer ett sporadiskt arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter. Skolorna saknar en planering för det förebyggande arbetet och rutiner vid förekomst av kränkningar liksom en likabehandlingsplan för de olika verksamheterna där skolornas arbete mot diskriminering och annan kränkande behandling redovisas. Skolorna måste upprätta likabehandlingsplaner för sina verksamheter.

Från och med den 1 juli 2006 ansvarar rektorn för att det finns ordningsregler för varje skola och att ordningsreglerna utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Vid intervjuer framkom att det råder en osäkerhet bland lärare och elever huruvida ordningsregler finns eller ej. Inspektörerna bedömer att skolorna måste utarbeta ordningsregler under medverkan av lärare, övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Ledning och kvalitetsarbete

Enligt skollagen ska rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn för Enebyda skola och Långtorps skola är utbildad lärare och har gått den statliga rektorsutbildningen. Rektorstjänsten omfattar 50 procent av en heltid. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med det dagliga arbetet i skolorna.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning ska kvalitetsredovisningen främja skolornas kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Syftet är därtill att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. Skolorna har en grundläggande struktur för sitt kvalitets- och förbättringsarbete. Kvalitetsredovisningen för år 2005/2006 redovisar mål, aktiviteter, resultat och åtgärder i förhållande till de prioriterade kommunala målen och arbetslagen gör kvalitetsredovisningar i respektive arbetslag. En del av skolornas kvalitetsarbete består av att arbetslagen utvärderar verksamheten i förhållande till de kommunalt prioriterade målen. Arbetslagens utvärderingar utgör underlag till skolornas kvalitetsredovisningar. Kvalitetsredovisningarna blir till stora delar verksamhetsbeskrivningar och enbart kopplade till de prioriterade områdena i kommunen. Inspektörerna bedömer att analys av resultaten och bedömning av måluppfyllelse bör förbättras samt att skolorna ska använda underlaget i sitt fortsatta kvalitetsarbete. Av intervjuer framgår att varken elever eller föräldrar varit delaktiga i framtagandet av skolornas kvalitetsredovisningar. Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet bör utvecklas och att skolorna måste upprätta kvalitetsredovisningar utifrån kraven i förordningen med avseende på innehåll, medverkan av lärare, övrig personal och elever samt att elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisning.

För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen ska det finnas en arbetsplan. Ansvaret för upprättandet och utvärderingen av arbetsplanen har rektorn. I arbetsplanen ska personal och företrädare för elever och deras vårdnadshavare omvandla de nationellt fastställda målen till verksamhetsmål för skolan. Rektorn uppgav vid intervjun att företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare inte har medverkat i framtagandet av skolornas arbetsplaner. Inspektörerna bedömer att i enlighet med kraven i författningen ska elever och deras vårdnadshavare medverka i upprättandet av skolornas arbetsplaner.

Antalet lärare i Enebyda skola är enligt Skolverkets statistik 8,2 per 100 elever, vilket är något lägre än snittet i kommunen och riket. Antalet lärare i Långtorps skola är enligt Skolverkets statistik 7,3 per 100 elever, vilket är lägre än snittet i kommunen och riket. All personal har pedagogisk utbildning. Lärarna tjänstgör som klasslärare oavsett vilken utbildning de har. Inspektörerna bedömer att skolorna bör tillse att lärarna i huvudsak undervisar i de ämnen de har utbildning för.

I timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Styrelsen ska erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Vid intervju-

erna framkommer att elevens val fungerar olika vid de båda skolorna. I Eneryda skola arbetar man med olika temaområden som löper under en längre tid under läsåret och eleverna är delaktiga på så sätt att de tillsammans med läraren gör så kallade tankekartor tillsammans med läraren. I Liatorps skola har eleverna beslutat på klassråd att tiden som är avsatt till elevens val används dels till att arbeta med målen i de individuella utvecklingsplanerna och dels till att spela olika spel såsom exempelvis Sverigespelet och Europaspelet. Inspektörerna bedömer att skolorna måste anordna elevens val i enlighet med kraven i grundskoleföreläggningen.

Datum	Ort
2007-12-19	Lund

Cecilia Rösténus

Helene Roslund